

A TABÁN, BUDA CENTRUMA

MAJDNEM MINDEN NAGYVÁROSNAK van egy sok gondot és töprengést okozó negyede, ahol a forgalom és városrendezési bajok orvoslása mindenkor nehézségekbe ütközik. Rendszerint a kereskedői negyed, a city az, amely egybeesik a történelmi várossrészsel, az Ősi várossmaggal. Természetes, hogy az ősi fészek középkori hagyományok terheit vonszolja magával. A szűk, zeg-zugos, egészségtelenül beépített utcák úgy közlekedési, mint lakhatási szempontból időszerűtlenné és alkalmatlanokká válnak. A szűk utcák szerény mértékben való kiszélesítése és kiegyenesítése a város örökös terhét és pénzügyi megerőltetését jelenti. Évtizedek kellenek, amíg egy-egy keskeny, hasznavehetetlen úton a régi előretolakodó házak eltűnnek és helyettük a szabályozási vonalon az újkor követéhnnyeinek megfelelő házak épülnek fel. Addig, amíg egyetlen építménye fennáll a régi szűk utcának, addig a forgalom béna, mert ha egyetlen darabon szűk az út, akkor az egész útvonal alkalmatlan a forgalom rendes lebonyolítására. Nagyon gyakran foglalkoztatta már különböző nagyvárosok városrendezési hatóságát az a probléma, hogy régi, elavult városrészek egészben való lebontásával építsenek új városrészeket. Természetesen ez olyan gigászi feladat, amit eddig igen kevés város tudott keresztülvinni. Ha ilyesmi megtörtént, rendszerint egy nagy uralkodó vagy diktátor hatalmának volt köszönhető. Nemcsak a gyökeres építkezésnek, hanem a fokozatos átépítésnek is igen nagy fékezője, sokszor megghiúsítója a kegyelet és műérzék, ami nem engedi meg, hogy a rend és a hasznavehetőség kedvéért műemlékeket pusztítsanak el. A belső városrészek műemlékeinek megóvása vetette fel egyes nagyvárosokban a city áthelyezésének a gondolatát, azonban a város egész kialakulása a belvároshoz igazodik és az ősi törvények alapján elhelyezkedett városrészt egyszerű rendeletekkel áthelyezni lehetetlen, mert ezzel nemcsak a város egész struktúrája változik meg, hanem az országos kereskedelem és életmozgásnak eltolódása következne be.

Budapest sem mentesült a cityprobléma gondjai alól. A főváros magja, az ősi belváros, ezernyi megoldatlan problémát hordoz magában, ami ideig-óráig orvosolva csak fájdalomcsillapítást jelent, s ennek hatása a legkisebb gazdasági fellendülés alkalmával eltűnik, hogy helyet adjon még kevésbé orvosolható bajoknak. Budapest belterülete azonban olyan még eddig ki nem aknázott kincseket rejt magában, hogy azok mellett a szabályozás nyomasztó gondjai végleg elenyésznek. Ennek a fővárosnak nem kell egyebet tennie, mint tér-

mészeti adottságait kell kiaknáznia és a világ legcsudálatosabb belvárosát tudná megteremteni.

A nagyvárosok belső magjának a helyét mindenkor közlekedési adottságok határozták meg. Ugyanígy Budapestét is.

A nagy ősi főútvonal Közép-Európa mindenkori ütőere, a Duna volt. A Duna ahogy összekötött kereskedelmileg országokat, épúgy geográfiaiáig választóvonal volt egyes országok és országrészek között. Nemcsak a római birodalomnak szabott határt, nemcsak a népvándorlás áradatainak volt gátja, hanem ma is irányítója és elterelője a keletnyugati és nyugat-keleti kereskedelmi forgalomnak. Ha egy ilyen széles folyamon valahol átkelés lehetősége nyílik, annak a pontnak az irányában legyezőalakban futnak mindkét parton a tengelyforgalmi útvonalak. A mai Budapest helye a Közép-Dunán mindenkor átkelési szempontból volt nevezetes. Ide futottak össze a dunáninnyi és dunántúli utak. A Gellért szikláit felett összeszűkült a Duna és igen alkalmas volt a rév-átkelésre, majd későbbi időkben hajóhid verésére.

Erre a helyre összpontosult a szárazföldi forgalom mindkét oldalán s a Duna egyirányú vízforgalma felett kialakult egy keresztirányú szárazföldi forgalom és ez a kereszt határozta meg a Kárpátok medencéjének legfontosabb helyét.

A római világban épített hidat pár kilométerrel arrébb, a középkori idők hajóhidját magyarázható okoknál fogva pár száz méterrel odébb és az ország legelső állandó hídját, a Lánchidat is valamivel távolabbi helyen építették meg és mégis az ország úthálózatának a fókusza megmaradt a régi közlekedési kereszt helye, az ősi kompátkelés ősi fészke, a Gellért-hegy feletti szűkület. A régi kompátkelés pesti hídfőjénél alakult ki a régi Fest, a mai Belváros. A keresztirányú szárazföldi forgalom ma a Kerepesi-út, Rákóczi-út, Kossuth Lajos-utca, Erzsébet-híd vonala. Ez a vonal volt valamikor a Belváros tengelye is. A múlt századvégi városrendezési törekvések azonban különösen a nagykereskedői forgalom északra telepítése révén a Belváros súlypontját északra terelték, úgyhogy ma a city tulajdonképpen a keresztirányú forgalmi tengely fölé, a forgalmi kereszt északkeleti szögletébe helyezkedett el. A keresztirányú forgalmi tengely déli oldala a pesti parton a Belvárosnak az a része, amelyik a Múzeum-körút és Vámház-körútig terjed, ez tulajdonképpen most nem city jellegű, hanem egy többé-kevésbé rossz lakónegyed, amelyik várja, hogy jobb időben felvehesse méltó szerepét, régi álmából felébredjen és kialakuljon benne az igazi city-élet, tehermentesítve a majdan bizonyára szűknek bizonyuló északi city részt.

A Duna másik oldalán, a keresztirányú forgalmi út tengelyvonalánál nem alakult ki határozottan a fókusz jellege. Ennek geográfiai magyarázata van. A budai oldalon a hegyvidék domboldalai a Duna partjáig nyúlnak előre és a dombok közötti völgyvonulatokban jellegzetesen eltérve egymástól, alakultak ki a lakó települések: a Lágymányos, a Tabán, a Víziváros, Újlak és Óbuda. A város terjeszkedésével ezek a települések összeolvadtak ugyan, de jellegzetességükben még ma is megőrizték elkülönülésüket. Az egész budai együttes is más jellegű, mint a pesti. A Duna balpartja, a pesti oldal sík, nagyrészt kopár terület

volt, a kereskedelmi és ipari város terjeszkedésének lehetőségeivel és ebhez mérten itt alakult ki a fővárosnak kereskedelmi és ipari negyede. A másik part mindenkor megőrizte csendesebb, nyugodtabb karakterét, szőlői és ligetei között egész más jellegű polgári élet alakult ki s ma, mikor már hat állandó híd köti össze a két partot, ma is elkülönül a pesti oldaltól. Pest jelenti a szorosabb értelemben vett nagyvárosi életet, a forgalmas, zajgó, lüktető kereskedelmi életet, viszont Buda a nyugalom, a pihenés, egészség és a sport területe. Mintegy hatvan éve, hogy a budai oldal kis városait egyesítették a pesti oldal nagy városával és ez az idő nem volt elég arra, hogy konglomerátummá olvadjanak össze és éppen ez Budapest főszerencséje.

A multszázadbeli nagyvárosteremtési láz olvasztó kohója egybe-kavarta a legkülönbözőbb városrészeket, amit ma a legnehezebb munkával is alig lehet szétválasztani. A szétválasztásra pedig szükség van. Különösképpen az egészség városának és a munka városának elkülönítésére, mert ezek összekeveredve egymás eredményeit rontják le. Az egészség és üdülés városának a kiválasztódási korát éljük ma. A múlt században könyörtelen tigrással duzzadtak fel a füstölő iparvárosok és ma kétségbeesett erőfeszítéssel igyekezünk kiválasztani a lelki és testi üdülések fészkeit, hogy kiegészítsük vele a torz egyoldalúsággal feltorlaszolt nagyvárosok félszeg életét. Ma már világosan látjuk, hogy halálra van ítélve az a város, amelyik csak a munka területét tudja megteremteni, de a felüdülésre határai között alkalmat nem tud nyújtani. Az ideális nagyváros típusa a jövőben csak az lehet, ahol a munka területe egyformán aránylik a pihenés területével. A pihenés városában fog helyet találni mindaz, ami a testet felüdítő és lelket gyönyörködtető. Budapest földrajzi helyzetének, a Dunának és domboldalainak köszönheti, hogy a jövő városának minden ezirányú követelményeit meg tudja teremteni. A multszázadvégi városrendezés egyoldalú megítélésének egy-két baklövését kell csak kiküszöbölni, egy-két gyárat kell az őket illető alkalmas pesti területre telepíteni és készen áll a munka városával párhuzamosan az élet városa. Ennek a tisztult formában megjelenő új városnak épügy meg kell hogy legyen a dtyje, mint ahogy az megvan ma a küzködés városában. Az új jellegű city Budapesten nagyon könnyen kialakítható és igen szerencsés helyen. Ugyanis a jelentőségteljes forgalmi kereszt budai oldala a pesti cityvel szemben lévő part teljességében rendelkezésre áll az üdülő-város cityjének kialakítására. Az országos gócpont keresztvonalának déli oldalán áll a Gellérthegy páratlan tömege, az északi oldalon pedig egy szelíd völgyvonulat, a Tabán. Ezt a területet a sors kegye máig még megőrizte mindenfajta elhibázott felhasználástól. Közvetlen a city forgalmi keresztjének szögletében több mint 80,000 négyszögöl áll szabadon a város tulajdonában és ugyancsak a város tulajdonában van a Gellérthegynek a város keresztirányú tengelye felé eső része is. Más nagy város city-modemizálási küzdelmeiben milliárdokat áldoz arra, hogy a központok közelében kisebb területeket tegyen szabaddá, arra pedig, hogy a város szívében ekkora terület álljon szabadon rendelkezésre aránylag elég kis áldozatok árán, a világ városainak történetében nem igen volt példa, különösen olyan előnyös formában nem, mint Pesten,

ahol ez a terület alkalmas a megteremtendő üdülőváros centrumának kialakítására a dolgozó-cityvel kapcsolatban, annak közvetlen közepében.

A város, illetőleg az ország fókuszában lévő kimagasló természeti szépség a Gellért-hegy, az üdülő város cityjének legtokéletesebb helye. Erre predesztinálja a fekvése, a szépsége és a múltja is. Ugyan a közelmúltban még nem volt nyilvánvaló a Gellért-hegynak ezirányú rendeltetése, amit legjobban bizonyít az a tény, hogy egy pár évtizeddel ezelőtt egyik miniszterünk legkomolyabb formában vetette fel azt a gondolatot, hogy a Gellért-hegyet mint a városterjeszkedésnek monstrum akadályát le kell hordatni. Jóval korábbi időben azonban gróf Széchenyi István, az ország adottságainak legcsodálatosabb felismerője, a Gellért-hegy fontosságát is felismerte, „Üdvöldét“, „Walhallát“ akart létesíteni a parkozandó hegy tetején és ez a gondolat azóta sem nyugszik s különböző tervek kapcsán gyakran felmerül.

A múlt század legelején „Csillagdát“ emeltek a Gellért-hegy tetejére, amit a szabadságharc ostroma kergetett le onnan. A század közepetáján a Citadella épült ide és ez az erőd nem annyira a város védelmét jelentette, hanem az osztrák elnyomatás, a Bach-korszak fenyegető kedvét. A század végével a fővárosnak sikerült tulajdonába venni az erődöt, amit a katonai kincstár átadáskor kisebb rombolás útján megfosztott erődjellegétől. A félig rombadőlt erőd okozza talán azt, hogy a Gellért-hegyről szóló mondák és regék romantikus szelleme még ma is ködös misztikummal veszi körül a hegyet. A pogány ősmagyarok az akkor még Kelenhegynak nevezett hegy lábánál keltek át a Dunán, s tudjuk hogy szt. Gellért, az ősmagyarokat térítő püspök ezen a hegyen szenvedett vértanú halált. Ezekhez még a törökvilág ezernyi mondája és a boszorkányregék sora járul. Ma pedig a kivilágított Citadella fénye és a mind sűrűbben odakerülő kilátást élvező külföldiek autói és autóbuszai másfelé úzik a romantikus helyet kereső szerelmes párokat.

A hegy lába és oldalai ugyancsak lényeges átalakuláson mentek keresztül. A kopár szőlőhegy nyugati oldala árnyas parkokban elhelyezkedő villákkal népesült be, a hegynek az a része azonban, amelyik az említett üdülővárosi city szempontjából számításba jöhet, összefüggéstelen részletfejlődések során még ma is kialakulatlan állapotban van. Végigfutva a részletmegoldásokon, szembetűnik az összkompozíciónak a teljes hiánya.

A fővárosi kertészet a legutolsó évtizedben pompás parkokat telepített a sziklás domboldalakra. Ugyanakkor a kertészet az országos dendrológiai bizottsággal karöltve a déli oldalon nemzeti botanikus-kert telepítésén dolgozik. A Gellért-hegy így a közeljövőben Nagy-Magyarország flórájának gyűjtőhelye és kiállítása lesz. Egy nagyobb platóra tervezik Horthy Miklósné rózsakertjét. Az elhanyagolt barlangot kápolnává alakították át. A Duna partjáig lenyúló sziklák tövében lebontották a rozzant öreg halászkunyhók sorát, kiépítették a rakpartot és a hegy lábánál közönségtől elzárt parkot létesítettek. Újabban a sziklatemplom dunai oldal felé szolgáló nyílása mellett

a sziklaoldalba egy kisebbméretű rendházat építettek. Az északi oldalon a tabáni völgyben megkezdték az összevásárolt házak lebontását. Ugyancsak komoly kultúrmunka folyt a hegy lábainál elterülő gyógyforrások ügyében is.

A mai szt. Gellért-szálló helyén rozoga deszkabódékkal körülvéve állt a régi Sárosfürdő. Ide épült az újkor követelményeinek megfelelő szt. Gellért-gyógy- és hullámfürdő. A törökvilágból ittfelejtett Rudasfürdő a legújabb időkig igen mostoha elbánásban részesült. A század elején felépült Erzsébet-híd munkálatai közben felfakadó gyógyforrások ráterelték ugyan a figyelmet a város centrumában levő fürdőre, azonban ez mindössze azt eredményezte, hogy évtizedek folyamán egy csinos elrendezésű ivókutat létesítettek az Erzsébet-híd budai hídfőjénél. A Rudasfürdő tovább halad a lassú pusztulás útján. Forrásai a gyógyvizek lerakódása következtében elszűkülő sziklarepedéseken át mind kevesebb vizet adtak és így a kitűnő rádióaktív hővizek javarésze felhasználatlanul szökött a Dunába. Alig négy éve, hogy megkezdték a Rudas forrásainak kitisztítását, elfelejtett források felkutatását és újabb kutak fúrását. Ezek a munkálatok nem várt nagyszerű eredménnyel végződtek és ma nyolc bővizű forrás és kút ontja a legkülönbözőbb hatású hővizet. Az egyik újonnan felfedezett forrás vize olyan magasan ered, hogy a fürdőmedencébe átszivattyúzás nélkül közvetlenül csorog bele és így rádióaktivitásából mitsem veszít. Az egyik forrásbarlangban emanatóriumot létesítettek, ahol a vizek gőzének gyógyhatását használják ki a betegek belégzés útján. De az öreg épületek és fürdők apró lényegtelen változtatásoktól eltekintve, régi rozzant állapotukban vannak és üzemükkel nem képesek a temérdek vizet felhasználni és így ma az egyik ártézi kút a hegy alatti park mesterséges tavának vizét szolgáltatja. A tabáni oldalon lévő régi Rácsfürdő csak a nevét változtatta meg Szt. Imre-fürdővé és megmaradt a multszázadbeli primitív állapotában.

A Tabán és a Gellért-hegy között a hegylejtőn emelkedik fel az újonnan épült úgynevezett tranzverzális út, amely a már sokszor emlegetett keresztirányú főútvonalnak folytatásaként kell hogy idővel kifejlődjék.

EZEK ÉS MÉG EGYÉB fel nem említett munkálatok kétségtelenül emelték a Gellért-hegy nivóját, azonban hiányzik az az összefoglaló koncepció, ami ezt az értékes vidéket üdülőváros cityjévé léptetné elő.

A környék rendezésére kiírt eddigi tervpályázatok részletkérdésekre vonatkoznak. Az egyik tervpályázatot a Gellért-hegy alatti rakpart rendezésére írták ki és ez alkalommal sok értékes gondolat merült fel arra vonatkozólag, hogyan lehetne a Gellért-hegy alatti fürdőket valamely parksáv segítségével összekapcsolni. Régóta foglalkoznak a gondolattal, hogy a Gellért-hegy és a Dunapart között átvonuló teherforgalmat és villamosvasutat a hegy, illetőleg a fold alatt vezetik át s ezzel megszüntetik azt a zajos vonalat, ami a két természeti kincset elválasztja egymástól. Már megvalósuláshoz közele-

dik az a gondolat, hogy megszüntetik a Rudasfürdő szégyenletes kazánházát az exponált helyen felmeredő gyárkémményel egyetemben és a fürdő fűtését a Gellért-szállóból vezetett távfűtéssel látják el. A régi Rudasfürdő-épületek tetejét igen elmésen le akarják bontani, hogy tetőkerteket és strandokat létesítsenek a helyükbe.

A közelmúltban pályázatot írtak ki a Tabán rendezésére is és kétségtelen, hogy ez a pályázat ugyancsak sok hasonló értékes gondolatot fog felvetni a Gellért-hegy jövője érdekében. Itt volna azonban az ideje annak, hogy a Gellért-hegy környéke egységes terv keretében rendeztessék, vagyis meg kellene tervezni az üdülőváros cityjét, a kereskedelmi város túlparti fókuszát mellett a város második, az új idők szellemében megteremtett fókuszát.

Ezen gondolat kivitele érdekében egységesíteni kell a hegy körüli fürdőket és parkokat. A Tabánban helyet kell hagyni a legmodernebb fürdőszállodának is, a Gellért-hegyen pedig meg kellene teremteni a magyar gyűjteménymúzeumot. Nemcsak a magyar növényi világot kellene ezen a hegyen megtalálni, hanem a svéd Skansen mintájára a magyar népi, népművészeti, állat- és növényvilág, valamint épület-érdekességeknek olyan gyűjteményét,¹ ami páratlan volna az egész világon. Miért kell a nyomorult sasoknak ott gubbasztani a nyugati pályaudvar felé futó sínrengetegen elfüstölgő gőzvasutak zajában és kormában, mikor a város közepén álló kőszál tetején tanyázhatnának! Minek kell a torz, drágán összetákolt műsziklán ugrálni a zergéknek, kicsinyes műtavakban és műbarlangokban senyvedni az állatoknak a mai Állatkert területén, mikor itt a város közepén áll egy gigász kőrengeteg töménytelen meleg és hideg vizekkel, forrásokkal és barlangokkal. A rossz helyre tett Állatkert értékes területét fel kell szabadítani és felhasználni egészséges lakótelepülésre. A Gellért-hegy bebizonyította, hogy növénykert számára kitűnő terület. Éppúgy be fogja bizonyítani, hogy invenciózus elrendezéssel a legcsodálatosabb Állatkert is lehetne egyben, valamint népi nevezetességek múzeuma. A mai állat- és növénykerti terület értékesítése megadná a pénzügyi alapot a magyar Skansen megteremtésére. A hegy fái és sziklái között megbújnának az apró építmények és a város közepén emelkedő, a maga nemében páratlan hegyoldalt mindössze a természet ezernyi tarka kincse gazdagítaná. A gyógyfürdő, üdülő és pihenő élet városgyűrűjét egységesen kellene megtervezni és kialakítani és ez a kultúrgyűrű övezné a magyar gyűjteményparkot, amit bekoronázna a hegytetőn levő mai Citadella és az egyszerű nemesvonalú falak között kialakulhatna a magyar büszkeségek csarnoka. Ehhez a csarnokhoz és a páratlan kilátáshoz a siklók, hegyivasutak és autóutak sora a magyar gyűjteménypark nevezetességei mellett elhaladva jutna fel.

Ma még távol vagyunk az üdülőváros kultúrgyűrűjének egységes megtervezésétől, még távol a magyar gyűjteménypark egységes kialakításától, távol a magyar büszkeségek csarnokának megteremtésétől, de a Gellérthegy jövőjének kibontakozásában a mai idők sorsdöntő jelentőségűek. A csákányok megkezdték munkájukat és a Tabán festői

¹ V. ö. Viski Károly, A magyar Skansen, Magyar Szemle, 1931 márc.

rendetlenségében meghúzódó öreg viskói egymásután tűnnek el. Ezeknek az öreg házaknak a lebontása évtizedekig húzódott, nem azért, mintha felismerték volna a Tabán jelentőségét a Gellérthegy centrális helyzetével kapcsolatban, és ezalatt az idő alatt az egységes tervet készítették volna, hanem mert a főváros mindenkor nagy üzlet lehetőségét látta a Tabánban és ha már jelentős nyereségre kilátás a köz-művek és utak kiépítésének költségei miatt nem is lehetett, mégis a kivitelezési terveket nehézségekkel is úgy igyekeztek elkészíteni, hogy legalább minden további áldozat nélkül oldódjék meg ennek a városrésznek a kiépítése. Pedig vétkes könnyelműség volna a köztulajdonban lévő telkek magas áron való értékesíthetése miatt intenzív és magas beépítést engedni ezen a vidéken, elépíteni a hegyet egy sablón városi útvonal házfalával, mint azt a Gellérthegy déli oldalán a Horthy Miklós-út felé tették. Pályázatot írtak ki a Tabán rendezésére, de mit érnek a legnagyobb tervek, mikor a városgazdasági napipolitika dönt a kérdésben és sem a pályázat kiírásakor, sem a pályázat eldöntésekor s legkevesebb a kivitelkor nem gondoltak és nem fognak gondolni a Gellérthegy kincseinek egyesítésére és az üdülő és idegenforgalmi városrész centrumának egységes kialakítására.

Jellemzően rávilágít a mai helyzet veszedelmes voltára az, hogy a Tabánnal kapcsolatos terveknek legfontosabb problémája az úgynevezett transzverzális főútvonal sorsa és ezen kérdés körül várhatók még a leghevesebb viták. Lesüllyesztendő-e a transzverzális főútvonal, vagy nem? Ugyanis ennek a nemrég megépített útnak, amelyik a tulajdonképpeni Tabán és a Gellérthegy között húzódik, nem 5%-os az emelkedése, hanem 6%. Teher- és villamosforgalom nálunk csak 5%-os emelkedésű útvonalon képzelhető el. Egyes verziók szerint ezt az utat kell kifejleszteni a keresztirányú főútvonal folytatásaként és le kell süllyeszteni olyformán, hogy a hegy tetején mély bevágásban haladjon és a keresztbefutó útvonalak ezt a mélyben futó utat hidalják át. Mit jelent ez? A régi iskola töprengését és kínlódását a görbére sikerült sugárutak értelmetlenségének megvalósításán, és ugyanakkor jelenti azt is, hogy a Gellérthegyet elszakítják a Tabántól. Ha ugyanis a transzverzális úton kialakul egy széles autóbusz-, villamos- és teherforgalom, akkor ez a zajos főútvonal a Tabánt és Gellérthegyet kettéválasztja és az üdülőváros cityjének egysége a magunk ügytelensége következtében megcsönkul. Ugyanakkor az útesüllyesztésnek aránytalanul nagy költségei is indokolatlanok, mert ugyanoda vezető enyhébb ejtésű főútvonal a Tabán megkerülésével is kiépíthető sokkal kevesebb költséggel, úgyhogy az a Gellérthegy egységét nem bontaná meg. Az ilyen természetű kérdések csak az esetben nagy és nehezen eldönthető problémák, ha a Tabán rendezése el van különítve a Gellérthegy egységes megoldásától. Ha volna üdülővárosi city-programm, akkor ilyen ügyekben nem volna kétség. Ma azonban a Gellérthegy ügyével kapcsolatos legegyszerűbb kérdésekben is hiányzik az összefoglaló vezérlő gondolat.

Élénk például szolgál erre a Rudasfürdő átépítésének vajúdása. Régóta készen állanak a tervek a Rudasuszoda tetőzetének átalakítására, a tetőtérasz és tetőstrandfürdő létesítésére. Erre többek között

olyértelmű kivitelezési ajánlat érkezett be, hogy a lebontásra kerülő gépház melletti öreg bérház anyagértéke fejében elvégezték volna a fürdő prosperitására nézve nélkülözhetetlen átalakítást, tehát a tetőstrandfürdő minden pénzáldozat nélkül megteremthető lett volna. De nem így történik. A bontási munkálatok kiadását más ügyosztály végzi a város adminisztrációjában, mint a fürdő fejlesztését. Az illetékes ügyosztály pedig nem volt hajlandó idegen vállalkozóval, — a város tulajdonában levő, de mégis csak — idegen fürdő érdekeinek tekintetbevételével végeztetni el a bontást. Így aztán kiadták a munkát, ahogyan az más fővárosi bontásoknál szokásos, s az ebből befolyt összeg csak mintegy harmadrészét tette ki annak, ami a tetőstrandfürdő építéséhez kell. Ráadásul a bevett kevés összeg is elfolyt a város pénzügyi csatornáiban és ma nincs fedezet a Rudas modernizálására. Ez a mákszemnyi izlelítő elég annak az érzékeltetésére, miért nem lehet összekapcsolni a Rudas-, Rác- és Gellértfürdő érdekeit, miért nem lehet a Gellért- és Rudasfürdő közötti távfűtést megépíteni, a szegyenletes kazánházat lebontani, a fürdőket összekapcsoló kúrparkot megteremteni és a Tabán kérdését a Gellértheggyel összekapcsolni, a magyar Skansent megszervezni, a Citadellában a kultúracsarnokot felépíteni, a hegyivasutat, siklót és egyéb ezernyi munkát egy egységes terv keretében összefűzni,

A fény még egyelőre csak a hegy tetejét világítja meg s a hegy oldalai sötét homályba burkolódnak és bizony a hegyoldalak sötéttségében mindennap veszteségek érhetik az üdülőváros központjának kibontakozó ideáját. Ma a tabáni viskók tűntek el és lehet, hogy még ez is veszteség részben, mert hiszen a magyar Skansenben helyet nyerhetett volna egy kisdarab romantikus utcarészlet is, tipikus ősbudai kiskocsmá, muzeálissá alakítva. Most lebontjuk, hogy valahol majdan silány utánzatként egy darabját újra felépítsük. Ez azonban az ország megörökítendő érdekességei között jelentéktelen szerepet tölt be és fenntartására azért lehetett volna gondolni csupán, mert épp ott fekszik, ahol a magyar érdekességek múzeumának kellene elhelyezést nyernie. A hegyoldalak mai ködös sötétsége a különböző, egymással össze nem függő tervpályázatok eldöntése kapcsán még veszedelmesebb veszteségeket is okozhatna. A remény azonban meg van arra, hogy a tabáni tervpályázat eldöntése rávilágít a hegy oldalára és mielőtt még nem késő, kibontakozik egy újabb tervpályázat lehetősége. Egy olyan tervpályázaté, mely hivatva volna összefűzni a fővárosnak szét hullani készülő koronáját, megteremteni a Gellérthegy egységét, a főváros gyógy-, üdülő- és idegenforgalmi oldalának, Budának centrumát a jövőben.

KAFFKA PÉTER